

Evaluering af kurser for børne- og skolebibliotekarere

Indledning

I løbet af 2009 og 2010 deltog 135 børne- og skolebibliotekarere i et modulopbygget kursusforløb med fokus på bedre og mere tidssvarende biblioteksbetjening af børn. Denne korte evaluering samler op på kursisternes udbytte af undervisningen og angiver pejlemærker for eventuelt fremtidige indsats på området. Evalueringen rummer fire afsnit: Baggrund, fakta om kurserne, evalueringsmetode og kursisternes svar.

Evalueringen er udarbejdet af børnebibliotekskonsulent Lisbet Vestergaard, Styrelsen for Bibliotek og Medier, juli 2010.

Baggrund

I 2008 udkom udvalgsrapporten Fremtidens biblioteksbetjening af børn. Rapporten indeholdt 10 anbefalinger til hvordan man kan sikre, at der fortsat vil være et stærkt bibliotekstilbud til alle danske børn.

Rapportens første anbefaling tog afsæt i, at nye kompetencer skaber nye aktiviteter i biblioteket. Udvalget anbefalede, at personalet i biblioteket har fokus på aktiv formidling og facilitering af både fysiske og virtuelle aktiviteter for børn. Målet er, at service og personlig dialog sættes i højsædet over for såvel det enkelte barn som grupper af børn og familier, og at personalet i højere grad end nu tager udgangspunkt i, hvad børnene har brug for at opleve, vide og lære. Det fordrer et indgående kendskab til alle relevante medier og genrer samt færdigheder til at formidle indholdet offensivt via workshops, onlinebetjening, spil, litteraturformidling, redigering af materialer, design af rum samt brugerinddragelse.

Udvalget anbefalede, at der fra uddannelsesinstitutionernes side blev arbejdet mere specifikt med formidlingskompetencer og bredere mediekendskab i personalets grunduddannelser. Et andet forslag var yderligere kompetenceudvikling via efter- og videreuddannelse. Styrelsen for Bibliotek og medier koordinerede opfølgningen af rapportens anbefalinger og tog initiativ til udviklingen af et nyt kompetenceudviklingsprogram for børne- og skolebibliotekarere.

På den baggrund blev der i foråret 2009 udbudt en efteruddannelse af børne- og skolebibliotekarere. Det modulopbyggede forløb blev udviklet og gennemført i et samarbejde med Syddansk Universitets Institut for Litteratur, Kultur og Medier, Danmarks Biblioteksskole og Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet. Syddansk Universitets Efteruddannelse fik opgaven med at koordinere efteruddannelsen.

Fakta om kurserne

Kurset bestod af tre moduler:

1. Børns biblioteker

Her var formålet blandt andet at sætte fokus på børns biblioteker som komplekse senmoderne institutioner, at øge indsigten i børnebiblioteksdiskurser og bidrage med nye fortællinger om biblioteker som videns-, oplevelses-, udfoldelses- og erfaringscentre.

2. Børnelitteratur og litteraturformidling

Her lå fokus blandt andet på at give kursisterne viden om aktuel børnelitteratur, aktuelle barndomsopfattelser i forhold til litteraturformidling, ny forskning i børns læsevaner, nye formidlerroller i litteraturformidlingen samt mødet mellem teoretiske tilgange til litteraturformidling og litteraturformidling i praksis.

3. Børn og digitale medier.

Modulet sigtede efter at fremme kursisternes almene indsigt i børns mediebrug og mediernes potentiale som uformelle lege- og læringsredskaber og som grundlag for en ny digital dannelse. Det var også et mål at give kendskab til mediernes betydning for børns kultur og dagligdag og skabe incitamenter for den enkelte bibliotekar til at udvikle sin mediekompetence og dermed styrke kommunikation og dialog med børnene.

Styrelsen stillede krav om, at tilbuddet skulle være geografisk spredt i landet, og det blev således muligt at tage uddannelsen i Odense, Kolding, København og Aalborg. Hvert modul blev afviklet fire gange. Første hold begyndte i midten af maj 2009 i København. Sidste hold sluttede i Aalborg i slutningen af januar 2010. Kursister kunne med fordel deltage i alle tre moduler, men det var også muligt at deltage i et eller to moduler.

Deltagerprisen per modul var 2000 kr. Styrelsen for Bibliotek og Medier gav tilskud til de kursusudgifter, der lå ud over deltagerafhængige betalinger. Styrelsens samlede tilskud blev på 671.514 kr.

Antallet af kursister var 135. Heraf var 5 skolebibliotekarere fra forskellige skoler.

Ved krydstjek af deltagerlister udarbejdet af Syddansk Universitet Efteruddannelse fremgår det, at:

- 56 personer deltog i 1 modul
- 21 personer deltog i 2 moduler
- 58 personer deltog i 3 moduler

Deltagerne kom fra 60 forskellige kommuner. Tre kommuner var repræsenteret med op til 11 deltagere. Det typiske deltagerantal per kommune lå dog mellem 1 og 3.

Der var fra Bibliotek og Mediers side fra begyndelsen et klart ønske om, at cirka tre gange så mange end de 135 ville lægge billet ind på kurserne. Der var derimod ikke på forhånd opstillet succeskriterier for deltagernes fordeling på børne- og skolebiblioteker. Et bud på det relativt lave antal skolebibliotekarer er, at skolebibliotekarer også varetager almindelig undervisning og har en mindre grad af fleksibilitet i planlægningen af deres arbejde end børnebibliotekarer, idet der skal hyres eksterne vikarer til hele skoledage, mens børnebibliotekarer typisk har mulighed for internt at bytte ud-lånsvagter.

Et andet bud er tidspunktet for udmeldingen af kurserne, der ikke nødvendigvis har harmoneret med skolernes tidsplan for budgettering af kompetenceudvikling.

Evalueringsmetode

Styrelsen for Bibliotek og Medier stillede i forbindelse med bevillingen til projektet ikke specifikke krav til evaluering. Umiddelbart efter hvert modul blev deltagerne bedt om at udfylde et spørgeskema vedr. fagligt udbytte, kursets forløb, form og formidling. Dette spørgeskema nåede desværre ikke at blive udarbejdet før afholdelsen af første modul om Børns biblioteker i København, Aalborg og Kolding. Der blev således kun udfyldt skemaer for 9 ud af i alt 12 forløb.

I januar 2010 blev der afholdt et statusmøde med repræsentanter fra uddannelsesinstitutionerne og Styrelsen for Bibliotek og Medier. Det blev på dette møde aftalt, at styrelsen ville overveje behovet for en udvidet kvalitativ evaluering.

På den baggrund udsendte styrelsen i marts 2010 et elektronisk spørgeskema til alle kursister. Skemaet satte primært fokus på kurserne betydning for bibliotekarernes daglige formidlingspraksis og deres forslag til fremtidige efteruddannelsestilbud.

Kursisternes svar

Det skal understreges, at der i nedenstående gennemgang mere er tale om temperaturmålinger end egentlig, udtømmende statistisk dokumentation.

Resultaterne af spørgeskemaerne udfyldt umiddelbart efter afviklingen af modulerne viser følgende i forhold til kursisternes faglige udbytte:

Modul 1: Børns biblioteker

Bemærk: Evalueringen dækker kun modulet i Odense! Der er således tale om et meget spinkelt evalueringsgrundlag.

I forhold til kursisternes faglige udbytte har hovedparten (14 ud af 16 evalueringer) svaret, at kurset i høj eller nogen grad har givet ny viden, har kvalificeret deltagerens virke og har inspireret til nye tiltag. Flertallet af besvarelserne (cirka 2/3) på dette spørgsmål ligger i kategorien "i nogen grad"

Modul 2: Børnelitteratur og litteraturformidling

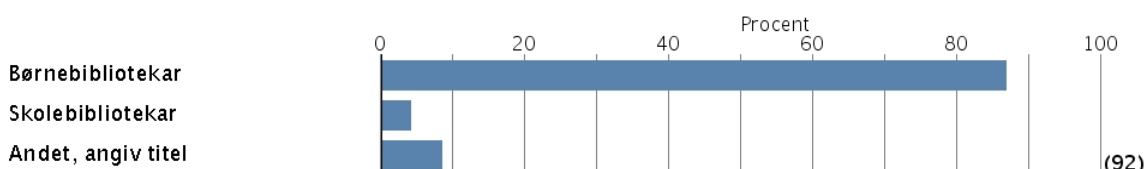
Kursisterne vurderer på tværs af de fire hold, at det faglige udbytte er højt. Ud af i alt 78 kursister svarer 44 "i høj grad" og 32 "i nogen grad" på spørgsmålet, om kurset har givet ny viden, har kvalificeret deltagerens virke og har inspireret til nye tiltag.

Modul 3: Børn og digitale medier

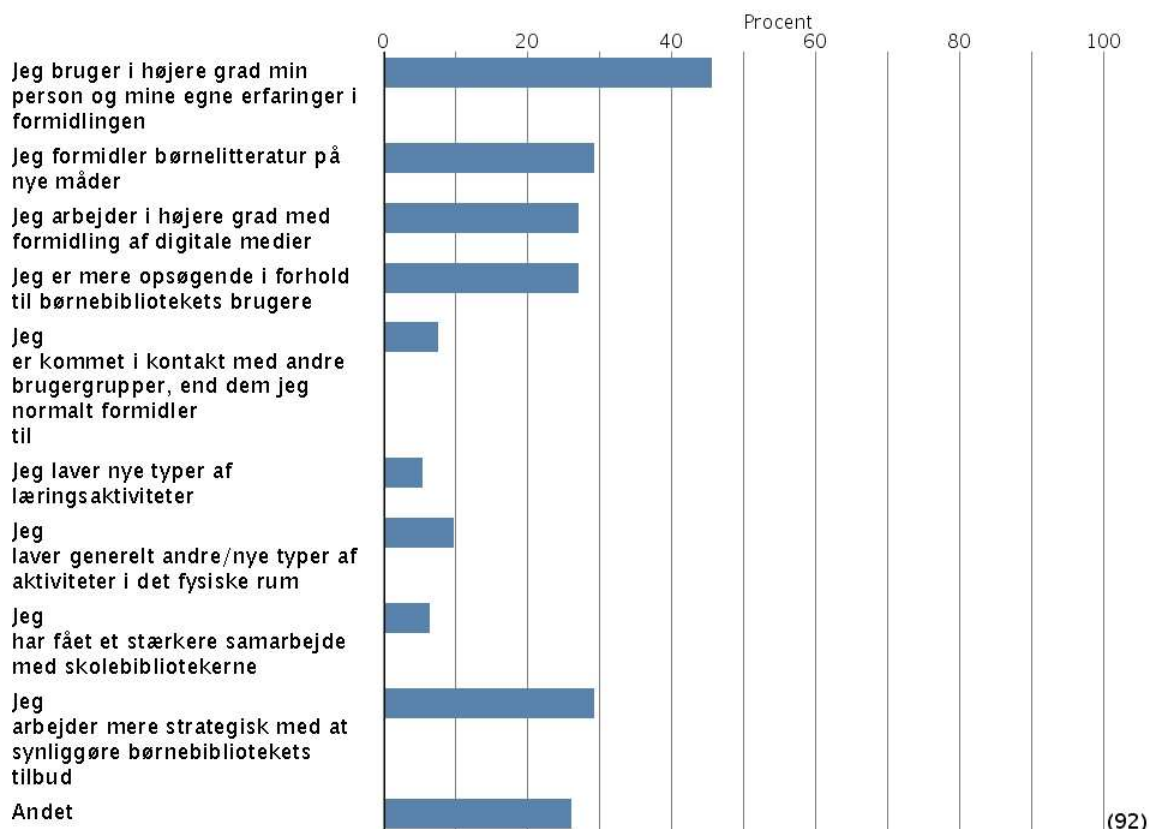
Ud af i alt 86 kursister svarer 25 "i høj grad" på spørgsmålet, om kurset har givet ny viden, kvalificeret det faglige virke og givet inspiration. 37 har svaret "i nogen grad".

Det opfølgende elektroniske spørgeskema udarbejdet af Styrelsen for Bibliotek og Medier blev mailet til kursisterne. Der blev modtaget 87 hele besvarelser og 5 delvise besvarelser. Svarprocenten er således knap 70, hvis man medtager de delvise besvarelser. Besvarelserne viser følgende:

1. Hvad er din baggrund?

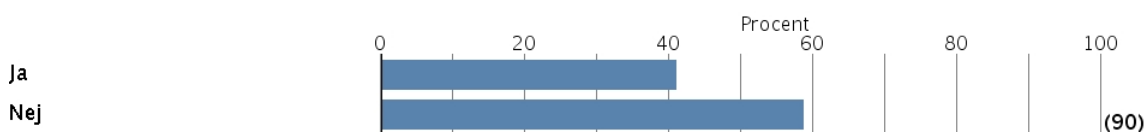
2. Hvad har kurset betydet for din daglige formidlingspraksis? (sæt gerne flere krydser)

Uddrag af kommentarerne (16 i alt)

- Har ikke lavet om på daglige praksisser eller min formidling.
- Har fået styrket mit teoretiske grundlag for mit arbejde, hvilket giver en bedre forståelse.
- Det er meget svært at dechiffrere, om et enkelt kursus har rykket på noget nærmere defineret. Det er en længere proces, som medfører en ændret holdning til f.eks. formidling og synlighed.
- Erfaringerne fra kursus er med i diverse overvejelser i det daglige

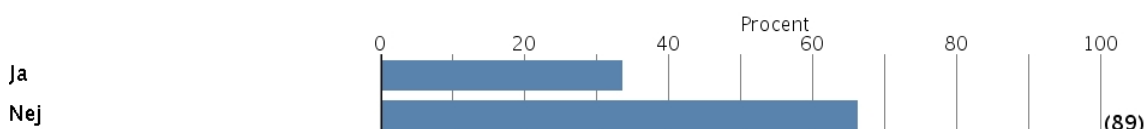
3. Var der noget, der manglede på kurset?

Uddrag af kommentarerne (35 i alt):

- Mere konkrete bud på, hvordan det formidlere kan bruges i hverdagen (på tværs af moduler)
- Undervisning ikke blot henvendt til børnebibliotekarer men også til skolebibliotekarer (på tværs af moduler)
- En dybere diskussion af hvad spil er og deres relevans for børnebibliotekarer, mere hands-on og konkret hardcore viden om spil, konsoltyper og mobil (modulet om Børn og digitale medier)
- Mere fokus på fremtiden frem for fortiden og bedre balance mellem teori og praksis (modulet om Børns biblioteker)

4. Var der noget, der var overflødigt på kurset?

Uddrag af kommentarerne (29 i alt):

- Modul 1 og 2 overlappede hinanden for meget.
- For meget beskrivelse af status frem for fremtidsperspektiver
- Da teksterne var udleveret til kursisterne på forhånd, måtte der gerne have været noget mere nyt til selve forelæsningsen.
- Noget af gruppearbejdet virkede overflødigt.

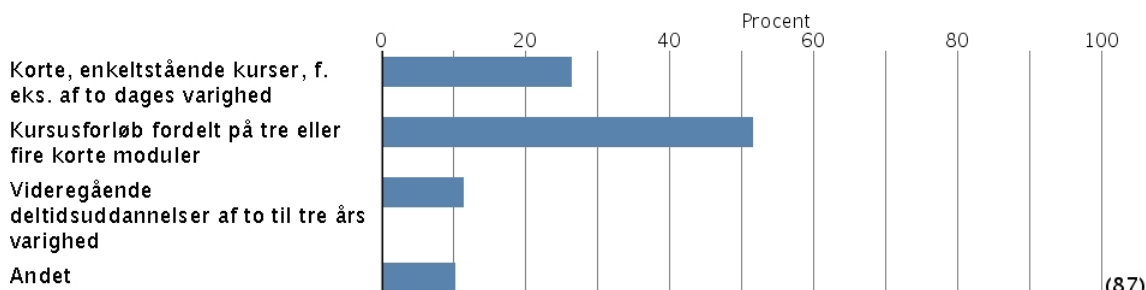
5. Hvis du skulle anbefale et af modulerne til en kollega, hvilket skulle det så være?

Der har ved dette spørgsmål været en beklagelig fejl i spørgeskemaet, idet kursister, der kun havde deltaget i et modul, var tvunget til at svare på spørgsmålet for at komme videre i besvarelsen. Det drejer sig om 32 af besvarelsene. Ved behandling af data i Excel har det været muligt at trække disse 32 besvarelser fra. De øvrige besvarelser fordeler sig således:

49 respondenter, det vil sige lidt under halvdelen, har deltaget i alle tre moduler. Ud af dem anbefaler 28 modulet om Børnelitteratur og litteraturformidling. De resterende 21 fordeler sig ligeligt på modulerne Børns biblioteker og Børn og digitale Medier.

11 respondenter har deltaget i 2 moduler. Deres besvarelser fordeler sig ligeligt på Børns biblioteker, Børnelitteratur og litteraturformidling og Børn og digitale medier.

6. Hvilken slags efteruddannelse er der efter din mening behov for i fremtiden?

Uddrag af kommentarerne (8 i alt).

Gode råd:

- Der er både brug for korte kurser til aktuelle temaer og længerevarende kurser med mere teoretisk tilgang.
- Udbyg de modulopbyggede kurser med en form for opgave.
- Skab mulighed for at modulerne kan blive pointgivende og del af en master.

7. Uddrag af eventuelle kommentarer (33 i alt)

Dette udpluk af kommentarer rummer kritikpunkter, der peger fremad og formulerer gode råd til lignende undervisningsaktiviteter i fremtiden.

De øvrige kommentarer samler op på de positive kommentarer om programmet som helhed, det vil sige på tværs af de tre moduler.

Kritik og gode råd:

- Sæt mere fokus på fremtiden frem for nutiden
- Vigtigt med flere praktiske øvelser og hands-on
- Skab mere sammenhæng mellem modulerne
- Lav et opfølgingsmodul
- Gør uddannelsen pointgivende.
- Sæt fokus på hvordan der søges kurser i folkeskoleregion.

På plussiden:

- Tre virkelig gode moduler med meget engagerede undervisere.
- Fint med stor afveksling i oplægsholderskaren
- Kurserne løftede faglighed, gav lyst til at forstå og gøre noget nyt,
- Godt at kurserne blev holdt lokalt.